

“Mūsu pirmais tenors!” — tā Līvānu novada domes priekšsēdētāju VISVALDI GERCĀNU ar lepnumu dēvē līvānieši, jo viņš ir aizrautīgs dziedātājs, ar dažādiem koriem vai visu Eiropu izbraukājis, kaut savulaik studējis sauso matemātiku. Visvaldis bārsta labsirdīgu humoru un nepiemirst arī sevi pavilkt uz zoba.

Viesojās Ina Eglīte
Gvido Kajona un ģimenes arhīva foto

**Pirmais
TENORS**

— Kādas ir interesantākās baumas, ko esat par sevi dzirdējis?

— Skaidrs, ka pilsētas galva citiem ir kā uz delnas! Labums vien tas, ka neesmu gluži istens vietējais un tāpēc man nav pagātnes *astes*. Tas gan ne-traucē cilvēkiem mēles trīt. Paši redzat — dzīvoju parastas piecstāvu mājas trešajā stāvā trīsistabu dzīvoklī. Bet Līvānos melš, ka es sev esot uzslējis trīsstāvu pili. Dažās versijās tā atrodas Rīgas jūrmalā, citās — Vidzemes jūrmalā.

Kad vasarā uzvilku šortus, līdz manām ausīm atnāca norāde: lai arī cik karsts, domes priekšsēdētājs pa pilsētu nedrīkst staigāt īsbiksēs!

Es principā tenkās neklausos. Lai runā, kam patīk! Jau senie latvieši sacīja: “Trauks baltāks, ko apmazgā, cilvēks labāks, ko aprunā.”

— No kuras puses tad esat?

— No Jēkabpils rajona Birziem. Bet ar saknēm šeit, jo tēvs un vectēvs dzimuši Gercānos, tepat, pie Līvāniem. Kad sāku pētīt, izrādījās, ka gandrīz vai visi vietējie ir mani attāli radi — Skrebeļi, Daugavvanagi, Stikāni... Tas ir labi, jo... viņus nepazīstu!

Mūsu dzimtas stāsts ir līdzīgs daudziem Latvijā. Vecvecākus — viņi Līvānos bija skolotāji — 1949. gada 25. martā izsūtīja uz Tāļajiem Austrumiem, jo mans tēvabrālis aizmuka no krievu armijas. Tolaik jau daudzi domāja, ka angļi tūlīt nāks pretī, un kuram gan ienāca prātā, ka svešā vara būs tik ilgu laiku! Sods par dēla dezertēšanu bija vecāku izsūtīšana. Kopā ar viņiem vajadzēja braukt arī manam tēvam un tēvamānai. Tēvs beidza Blagoveščenskijas Pedagoģisko institūtu un tika nosūtīts darbā uz kādu Amūras apgabala skolu. Bet Hruščovs jau bija devis atļauju izsūtītajiem atgriezties. Bija 1957. gads. Tēvs gāja pie izglītības ministra, tas teica, ka vispār jau jauno speciālistu Latvijā nedrīkstot paturēt, norikojums ir norikojums. Vienīgi: “Ja brauksiet uz Latgali un pie viena vadīsiet kori, tad...” Tātad

tāpat, ja zivij teiktu, vai viņa negrib, ka šo ielaiz ūdenī...

Tā tēvs pastrādāja Rogovkā, Nautrēnos, tad Biržos, kur satika manu mammu. Abi bija skolotāji Biržu internātskolā.

Mani pēc Fizikas un matemātikas fakultātes beigšanas kā *perspektīvu* programmētāju gribēja atstāt Rīgā, taču dzīvoklis *nepidēja* un no manis vieglu sirdi šķīrās. Bija tikai žēl pamest kori “Juventus”, kurā visus piecus studiju gadus dziedāju — *feina* sabiedrība, un mūzika — mans lielākais hobijs. Darbu piedāvāja Rojā. Likās — patālu no vecākiem. Tāpēc devos uz Līvāniem, uz tolaik Latvijā slavenu mājbuves kombinātu.

Kādreiz Līvānos *iebraucējus sagaidīja uzraksts*: “Jūs sveic ķimīķu, stiklnieku un celtnieku pilsētā!”. *Bet vēl nesen gandrīz katrs trešais līvānietis bija bezdarbnieks. Tagad šis posts ievērojami sarucis. Pamazām spēkā pieņemtas mazās firmas. Pāri Dubnai top Tūkstošgades tilts — Tūkstošgades tāpēc, ka būvniecība uzsākta pagājušajā gadu tūkstoši. Un top arī mazā hidroelektrostacija. Līvānu pilsētai pievienojušies tuvieji pagasti, un izveidojies novads, kas Latvijā ir lielākais iedzīvotāju skaita ziņā.*

— Kad valstī sākās pārmaiņas, arī jūs palikāt bez darba?

— Kad ieradās Līvānos — bija 1986. gads — šeit strādāja visas lielās rūpnīcas: stikla fabrikā 1200 strādnieku, mājbuves kombinātā — 900, biokīmiskajā rūpnīcā — augsti kvalificēti biologi un ķimīķi. Šeit bija saaicināti strādnieki un speciālisti no malu malām. Mājbuves kombinātā darba gaitas uzsāka divi kokapstrādes tehnologu izlaidumi... Vaļsirdīgi sakot, man ir pat zināma nostalgija pēc tiem laikiem — vārda tiešā nozīmē Līvānos toreiz valdīja darba duna!

Bet tad viss juka un bruka. Man 1993. gads izvērtās interesants. Darba vairs nebija un vajadzēja izvēlēties — vai nu intensīvi meklēju darbu, vai pieņemu Medicīnas aka-

dēmijas kora “Rīga” piedāvājumu gatavoties starptautiskajam konkursam Šveicē. Naudu mazliet biju iekrājis, tāpēc, protams, izvēlējos dziedāt. Un dziedādams togad Eiropu izbraukāju krustām šķērsām — Šveice, Itālija, Dānija...

Laikam karjeras dziņa man nav tā galvenā — kad jāzvēlas starp karjeru un dziedāšanu.

— Vai dziedāšana palīdz, esot novada mēra amatā?

— Faktiski dēļ dziedāšanas arī kļuva par domes priekšsēdētāju! Kopš Tautas frontes laikiem darbojos aktīvistu grupā, kas vēlēšanās necerēti uzvarēja. Kad vajadzēja izvēlēties priekšsēdētāju, pārējie cits pēc cita atteicās — kam svarīgs valsts darbs, kam sava firma. Tikai man nekā, kā smejos, vien dziesma.

Turklāt sabiedriskā darba pieredze bija trūcīga — mācoties Jēkabpils 1. vidusskolā, biju ne pārāk izdarīgs klases vecākais. Arī dzīves pieredze necila — man bija trīsdesmit viens gads. Ak, jā, nepilnu gadu biju nostrādājis muitā un pamanījos *noštrāfēt* kādu policistu — viņš par to izrādīja neviltotu izbrīnu...

Ar tādu *bagāžu* 1994. gadā sāku domē strādāt. Paļāvos uz veselīgu saprātu un sirds izjūtu. Šķiet, ka šo to nozīmīgu Līvānos mums izdevies paveikt.

— Sievas kabinets atrodas līdzās...

— Sev par attaisnojumu varu teikt, ka darbā Lailu nepieņēmu — viņa domē jau strādāja. Tagad ir novada attīstības plānotāja, izstrādā dažādus projektus. Bet vispār Laila ir mikrobioloģe, agrāk strādāja biokīmiskajā rūpnīcā, tāpat kā viņas tēvs — un Guntis Udrovskis laikam bija vienīgais zinātnu kandidāts Līvānos.

(*Nospurdzas.*) Starp citu, kad sadusmojos, sievai parasti aizrādu, ka viņa, kā jau diplomēta mikrobioloģe, uz mani raugās kā uz sīku organismu!

Dodoties uz mājām, kur notika šī

saruna, *Visvaldis atvainodamies sacīja: "Ieskriešu veikalā "Pie Monikas" nopirkt cepumus. Sieva aizbrauca komandējumā uz Dāniju, bet no manis nekāds lielais saimniekotājs nav iznācis. Cepti kartupeļi ar olu — gandrīz vai viss, ko protu pagatavot." Toties kaļķu viņš vāra lielisku. Cukuru klāt neliek, bet našķējas ar konfektēm. Atklāj, kā pats to dzer. "Uz piedāvājumu, vai dzeršu baltu kaļķu, parasti atbildu, ka padomāšu. Pagaršojis secinu, kā rīkoties tālāk — ja kaļķa ir nekāda, tad lieku klāt gan cukuru, gan krējumu."*

— Ja jau Līvānos tik aizrautīgi par jūsu iespējamo māju mēļo, varbūt patiešām ir laiks sākt to būvēt?

— Ilgi esmu mētājies pa kopmīt-nēm — studējot Rīgā un pirmos gadus Līvānos. Kad šeit ierados, teicās pēc gada piešķirt dzīvokli. Noteiktajā laikā gāju prasīt, kur solītais? Man teica: "Pag, pag! Tu taču neesi apprecējies." Še tev! Pirmajā sarunā to neminēja! Pēc četriem gadiem iedeva vienistabas dzīvokli. Piekto stāvā. Arodbiedrībā mazliet protestēju, ka par augstu, — tas bija principa protests! — bet man atkal atbildēja: "Tu neesi precējies, tev bērnu ratiņi nav jāstiepj." (*Smejas.*) Īsi sakot, vecpūsis skaitās otrās šķiras cilvēks.

Toties tajā vienistabas dzīvoklī uztaisīju tā-ā-du remontu, ka man pat darbu remontbrigādē piedāvāja!

Šis ir sievas dzīvoklis — kā smejos, esmu te iegātnos. Kooperatīvā mums bija dārziņš, taču sevišķus panākumus tur neguvām — nezāles vinnēja visu, ko iestādījām, izņemot plūmes. Tāpēc tagad tikai palīdzam sievasmātei — viņai ir neliels dārzs.

Necerēti gan esmu kļuvis par vienas mājas īpašnieku — tās, ko vectēvs Līvānos uzcēla, bet nepaguva tur pat dienu padzīvot. (*Nopūšas.*) Vai, nu kā es — ar darbu slīms — lai domāju par savu māju! Visu laiku kā vāvere ritenī. Smejos — no manas skriešanas, ja lampiņu pievienotu, kaut kāds lietderības koeficients rastos.

Mjā, laikam nopietni jāpārdomā attieksme pret darbu... Pat mati pamazām atkāpjas — tos noēd mūsu slavenais folkloras ansamblis "Ceiruleits", kas vai katru nedēļu ierodas domē pēc simts latiem braucienam uz Rīgu — atkal esot uzaicināti uzstāties. Tad mēs, deputāti, noburkšķam, ka aicinātāji gan paši varētu ceļu izmaksāt, bet Līvānu labās slavas vārdā no budžeta tomēr dodam.

Ja nopietni, mēs, protams, esam lepni par savu "Ceiruleiti", kas saņēmis Kultūras ministrijas prēmiju par ieguldījumu tautas mākslas popularizēšanā un skolēnu Dziesmu un deju svētkos dalīja pirmo vietu valstī.

— Jūs abi ar sievu vēl turpināt mācīties?

— Pēdējos trīs gadus studēju Universitātē Vadības ekonomikas fakultātē maģistrantūrā. Patīkama sajūta pēc četrpadsmit gadu pārtraukuma atkal mācīties! Turklāt dienas nodaļa — tas nozīmēja iztikt bez brīvdienām, netiku pat uz Preiļiem, kur sestdienās skolotāju korim mēģinājums. Toties tagad esmu diplomēts pašvaldības darbinieks.

Laila Universitātē studē vides zinātni un pārvaldi un jau tuvojas finišam.

— Vai sievu nolūkojāt korī?

— Nē, Līvānu televīzijā — bet tas ir sens stāsts. Laila korī nedzied un mājās pie klavierēm apsēžas reti. Lai gan ir mācījusies mūzikas skolā un atšķirībā no manis to arī pabeigusi.

Visvaldis dodas pie klavierēm. Piepeši melodija apraujas, jo... "Dīvaini, šim taustiņam nevajadzēja skanēt, jo pirms pieciem gadiem tā stīgu ievēra sievas kāzu kleitā — lai krinolinam būtu pareizais kritums," viņš pie sevis nomurmina.

Noskaidrojais, kā pats saka, "drošības pēc", vai starp mums nav vismaz viens vijolvirtuozs, *Visvaldis pēc brīža izvilina draisku meloņu arī no sava tēva instrumenta un pastāsta, ka viņš savulaik nodibinājis etnogrāfisko ansambli. Vēl atceras savu vijol-*

spēles skolotāju, kura kādreiz stāstījusi: kādam bērnam vecāki jautājuši, ko uzdāvināt dzimšanas dienā. "Cīrvi," tas atteicis un paskaidrojis: "Lai ar to varētu saskaldīt klavieres!"... Visvaldis atzīstas, ka arī pats bērniībā pret vijoli neesot jutis sevišķas simpātijas, tomēr: "Labi vien bija, ka vecāki lika mācīties, jo, pateicoties mūzikai, pasauli esmu apceļojis." Vēl viņš piebilst, ka "uz pensijas gadiem" atliekot vijolspēles pilnveidošanu un nopietnas literatūras lasīšanu.

— Kam atlicināt brīvo laiku?

— Vai tas liksies dīvaini, ja es teikšu — seriāliem? (*Viltīgi smaida.*) Ja nopietni, es patiešām reizēm cenšos noskatīties spēņu seriālus, piemēram, "Samantu". Kā teica mans vectēvs, kas pērnā gada nogalē aizgāja Mūžībā simtdiņu gadu vecumā: "Man tikai tās beigās interesē, kad saka: tulkojis Centis Gercāns." Tas ir mans brālis. Beidza Universitātē Ekonomikas fakultātē tūrisma nodaļu, strādā Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijā, lasa lekcijas makroekonomikā "Turības" augstskolā. Viņš vienu gadu studēja Maljorkā, un nu televīzijā tulko dažus seriālus. Kad dzirdu viņa vārdu, mazliet lepns sajūtos! (*Smejas.*)

Bet vispār jau mana sirdslieta ir matemātika un dziedāšana — tāpat kā tēvam un vectēvam. Kad dzirdu "Karaļmeitu", atāust bērniības atmiņas — esmu tēvam līdzīgs kora mēģinājumā...

Skolas gados izlasīju vecāku prāvo mājas bibliotēku un Biržu astoņgadīgās skolas bibliotēku. Tagad laiks atliek tikai preseī. Secinu, ka lielai daļai žurnālu forma pārspēj saturu. Ar interesi parasti izlasu intervijas. Reizēm ieskatos kādā krustvārdu mīklā. Vectēvam patika tās sastādīt, sūtīja žurnālam "Zvaigzne". Kad gribas atslēgties, skatos detektīvfīlmas. Tāpat kā šahs internetā, ar ko aizraujos, tās paņem visas domas.

Šad tad kopā ar sievu kaut kur aizbraucam — piemēram, līdz Nīcgales lielajam akmenim vai uz Pilskalni, kur ir skaista tūristu taka.

Lailas lielā aizraušanās ir zirgi. Vasarās sestdienas rītos es vēl saldi guļu, bet sieva jau ir prom. Brauc aptuveni četrdesmit kilometrus uz Riebiņiem, tur ir liela zirgauzētava — un trenera vadībā apgūst jāšanu.

— Vai sievai ziedus bieži dāvināt?

(*Samulsis taisnojas.*) — Vajadzētu biežāk. Un citādi izrādīt uzmanību... (*Viltīgi smaidot.*) Bet sev par attaisnojumu varu teikt: tā kā to nekad neesmu pārtraucis darīt — vienkārši vēl neesmu uzsācis — man ir iespēja laboties!

— Vai Līvānos esat uz palikšanu?

— Ir kāda neparasta sakritība — varbūt liktenīga? Mani senči vienmēr ir bijuši saistīti ar šo vietu. Vecvectēvs Kārlis Treilāns gadsimtu mijā bija Līvānu pilsētas galva. No vectēva stāstījumiem man šķiet, ka gara acīm esmu skatījis Līvānus līdz 1940. gadam. No tēva zinu šī *stāsta* turpinājumu. Pats šeit esmu piecpadsmit gadus... Ko no tā varam secināt? Skaidrs, ka man ir jābūt šeit!